

Odgovori stranke Prerod - Stranke Vladimirja Prebiliča

Splošno

Katera področja v Sloveniji je po vašem mnenju najbolj treba urediti? Opreделите tri najpomembnejše rešitve na področjih, za katera menite, da so spremembe nujne.

V Prerodu prepoznavamo **tri ključna področja**, kjer so spremembe najnujnejše:

- 1. Javne storitve (zdravstvo, šolstvo, socialna država):** Javne storitve morajo ponovno postati hrbtenica zaupanja in vir razvojne prednosti. Zdravstvo, šolstvo in socialna država morajo delovati dostopno, pregledno in po načelu "prvič prav". Digitalno podprti, med seboj povezani in upravljani morajo biti kot enoten državni servis. Skrajšali bomo čakalne dobe, kadrovsko okrepili izobraževalni sistem ter vzpostavili učinkovit sistem dolgotrajne oskrbe.
- 2. Konkurenčnost gospodarstva in dvig dodane vrednosti:** Slovenija potrebuje predvidljivo poslovno okolje, manj birokracije, davčno stabilnost in razbremenitev dela. Cilj je dvig BDP na prebivalca na 50.000 EUR, doseganje 100.000 EUR dodane vrednosti na zaposlenega in 30-odstotno zvišanje produktivnosti dela. Ustanovili bomo Državni inovacijski sklad (300 mio EUR letno), uvedli davčne olajšave za R&R ter zagotovili, da v mandatnem obdobju 2026–2030 ne bo novih davkov za gospodarstvo.
- 3. Neučinkovito upravljanje države, korupcija (3 do 3,5 mrd. EUR) in nizko zaupanje v institucije:** Uvajamo strateško vodenje države, utemeljeno na podatkovno podprtem odločanju. Zmanjšali bomo število ministrstev na 12, uvedli ničelno toleranco do korupcije, digitalizirali upravne postopke in vzpostavili popolno preglednost javnih financ z digitalnimi orodji za sledljivost javnega denarja.

Katere javne storitve v naši državi so za vas najpomembnejše in zakaj? Na kakšen način nameravate izboljšati učinkovitost, kakovost in dostopnost do njih? Navedite konkreten ukrepe.

Najpomembnejše javne storitve so **zdravstvo, šolstvo, socialna država in pravna država**, ker so od vseh nas in za vse nas ter morajo biti enako dostopne, brez razlik.

Konkretni ukrepi za izboljšanje:

- ☐ **Zdravstvo:** Skrajšanje čakalnih dob za specialistične preglede, dokončanje satelitskih urgentnih centrov (SUC), izgradnja novega UKC Ljubljana s tehnološkim parkom, popolna digitalizacija zdravstvene administracije (AI, telemedicina, eZdravje), ponovna vzpostavitev javne mreže stomatologov, dermatologov in oftalmologov, regijska organizacija primarne in sekundarne ravni.
- ☐ **Šolstvo:** Obvezna in brezplačna enoletna vključenost otrok v predšolski sistem pred vstopom v OŠ, prenova kurikulumov z novimi temeljnimi kompetencami (digitalna, finančna, varnostna, gospodarska pismenost), debirokratizacija dela učiteljev s pomočjo umetne inteligence, dvig vseh štipendij za 50 %, izgradnja 1.500 postelj za študente.
- ☐ **Socialna država:** Vzpostavitev celovitega sistema dolgotrajne oskrbe z geriatrijo in paliativno oskrbo, gradnja mreže dostopnih najemnih stanovanj, uvedba modela "flexi-security" za večjo prožnost ob hkratni socialni varnosti.

- **Pravosodje:** Digitalizacija sodnih evidenc in sodnih dvoran, uvedba meril uspešnosti sodnikov, vzpostavitev specializiranih enot za boj proti gospodarskemu kriminalu in korupciji, pravosodni sistem, ki sodi v razumnem roku.
- **Digitalizacija celotnega javnega sektorja:** Uvedba brezpapirnega poslovanja, digitalna pomočnica 24/7 za javne storitve, avtomatizacija rutinskih postopkov, poenotenje in medsebojna kompatibilnost digitalnih platform celotnega javnega sektorja.
- **Demografija in medgeneracijska politika:** Odprta in pomlajena Slovenija bo ustvarila vitalno in vključujočo družbo, kjer se mladi odločajo za prihodnost doma, kjer so družine podprte, starejši aktivni in cenjeni, tuji delavci pa vir razvoja ob spoštovanju naših pravil, jezika in običajev. Slovenija mora postati odprta in pomlajena država, ki združuje svoje ljudi, jih privablja nazaj domov, vključuje nove in s tem gradi stabilno prihodnost za vse generacije. Naši cilji so ohranitev vzdržnosti pokojninske blagajne glede na demografske in socialne trende; vzpostavitev celovitega sistema dolgotrajne oskrbe z vključeno geriatrico in paliativno oskrbo; gradnja mreže dostopnih najemnih stanovanj za mlade družine; pravičnejša davčna politika za večje družine (znižanje dohodninskih razredov); finančne spodbude za oskrbo starejših na domu in usposabljanje oskrbovalcev; povečanje socialne vključenosti in aktivnega staranja in vzpostavitev celovitega državnega sistema upravljanja delovnih migracij; vključevanje seniorjev v procese odločanja; oblikovanje direktorata za starostnike na pristojnem ministrstvu; popraviti krivico nastalo upokojencem v letih 2013-21 pri določanju odmerne stopnje; v okviru socialnega dialoga in pokojninske reforme Izenačitev prispevnih stopenj v pokojninsko blagajno med delojemalci in delodajalci.
- **Varnost in odpornost države:** Varnost je temelj razvoja in kot taka v sodobnem svetu vključuje obrambno pripravljenost, kibernetsko varnost, energetska stabilnost, prehransko varnost, zaščito vodnih virov in pripravljenost na podnebne šoke. Vse to pooseblja odporna država, ki zna hitro ukrepati, zmanjšuje ranljivosti, gradi strateške rezerve in ima sodoben sistem kriznega upravljanja. Le stabilna, varna in odporna država zagotavlja trajnost, blaginjo in zaupanje ljudi.
- **Regionalizacija in decentralizacija države:** Uspešna Slovenija nima enega centra, ampak več, ki jih razvijamo skozi enakomerno matrico razvoja mest in podeželja. Odločanje bomo prenesli bližje ljudem, kar bo omogočilo hitrejše odzivanje na potrebe na terenu ter večjo učinkovitost naložb na lokalni in regionalni ravni, pri čemer ne bomo širili administracije. Uvajanje t.i. taylor-fit politike oziroma javne politike po meri regionalni ravni.

Kako je po vašem mnenju na splošno gledano mogoče izboljšati položaj delavk in delavcev v Sloveniji? Navedite tri ukrepe ali rešitve, ki jih boste predlagali na tem področju.

1. **Razbremenitev dela in višje neto plače:** Zagovarjamo nižjo obdavčitev plač, kar bo povečalo konkurenčnost Slovenije za talente doma in iz tujine. Uvedli bomo intervalno razvojno kapico, ki je znižanje davčne stopnje za bruto prejemnike med 5.000 in 8.000 EUR/mesec. Prav tako bomo analizirali in spremenili dohodninsko lestvico s ciljem znižanja davčne obremenitve srednjega sloja.
2. **Prilagoditev delovnopravne zakonodaje sodobnim oblikam dela:** Prenova zakonodaje, ki bo prilagojena realnosti sodobnih delovnih razmerij (projekti, platformno delo, freelancing, kombinirani statusi), pri čemer bodo pravice zaposlenih ohranjene ne glede na obliko pogodbe. Uvedba modela "flexi-security" oziroma prožnejše zaposlovanje z zanesljivo socialno zaščito, možnostjo prekvalifikacij in varnostno mrežo ob prekinitvah dela. Socialna varnost, ki sledi delavcu za zagotovitev osnovne socialne zaščite za vse delavce, vključno s samozaposlenimi, projektnimi in začasnimi delavci.
3. **Krepitev vseživljenjskega učenja in digitalnih kompetenc:** Dvig digitalnih in socialnih kompetenc zaposlenih kot del programa vseživljenjskega učenja, sofinanciranje udeležbe zaposlenih pri ponovnem vstopu v izobraževanje (npr. microcredentials), motivacija gospodarstva

za vlaganja v usposabljanje ter povezovanje formalnega in neformalnega izobraževanja za dvig kompetenc celotne populacije.

Kako se po vašem mnenju lahko izboljša položaj mladih v državi? Navedite tri ukrepe.

1. **Reševanje stanovanjskega vprašanja:** Državna shema najemnih stanovanj z možnostjo odkupa preko stroškovne najemnine, javni najemni fond po "dunajskem modelu" socialnih najemnih stanovanj z dolgoročnimi najemnimi razmerji, program "prvo samostojno stanovanje" za manjše kakovostne enote z možnostjo prehoda v večje stanovanje ob spremembi potreb. Namensko varčevanje za polog ("stanovanjski varčevalni račun") z državno spodbudo (davčna olajšava) in logika rent-to-own, kjer se del najemnine šteje kot kopičenje pologa.
2. **Dvig štipendij in boljši pogoji za izobraževanje:** Dvig vseh štipendij v Sloveniji za 50 %, kadrovske štipendije podjetij postanejo davčna olajšava, izgradnja 1.500 postelj za študente, spodbujanje mednarodne mobilnosti skozi obvezno udeležbo v programih izmenjav (Erasmus, Ceepus) vsaj za 1 semester na vsaki stopnji študija, osnovna šola mora biti resnično brezplačna, stroški ekskurzij in drugih dejavnosti, ki so del učnega programa, pa morajo biti v celoti kriti z javnimi sredstvi.
3. **Boljši vstop na trg dela:** Krepitev podjetniške kulture v izobraževanju, kjer je podjetnost ključna kompetenca, povezovanje poklicnega izobraževanja z gospodarstvom (vajeništvo, daljše prakse), spodbujanje pravočasnega zaključka študija in usmerjanje študentskega dela v pridobivanje strokovnih izkušenj, krepitev finančne pismenosti in pripravljenosti na pritiske sodobne družbe.

Kakšen je vaš odnos do nadaljnje integracije Evropske unije? Kako vidite vlogo Slovenije pri tem?

Slovenija mora zagotoviti, **da ostaja del jedrne Evrope kot ekonomsko in socialno najuspešnejšega dela EU**. Za Slovenijo je sodelovanje znotraj EU nekaj povsem naravnega; kot država na stičišču prometnih in energetskih koridorjev se že dolgo zavedamo, da skupne izzive lahko učinkovito rešujemo le skupaj. Naša **evropska usmerjenost** je jasna: multilateralizem, vladavina prava, solidarnost med državami in sodelovanje namesto zapiranja.

Zavzemamo se za večje sodelovanje pri oblikovanju evropskih politik, zlasti na področjih konkurenčnosti, varnosti in trajnosti. Podpiramo razumno širitev EU, zlasti na Zahodni Balkan, kjer ima Slovenija zgodovinsko in diplomatsko vlogo. Aktivno bomo sodelovali v evropskih varnostnih mehanizmih (PESCO, EDF, SAFE, EDIF) in podpirali oblikovanje evropskega obrambnega stebra znotraj Nata.

Strateško bomo okrepili Stalno predstavništvo RS pri EU v Bruslju, izboljšali pretok informacij z ministrstvi ter sistematično vključevali vse deležnike (regije, raziskovalne institucije) v odzivanje na pobude na ravni EU.

Aktualne razmere v svetu spodbujajo politike oboroževanja – kako boste v dilemi med maslom in topovi poskrbeli za ohranjanje in razvoj (družbene) blaginje?

Varnost razumemo celovito in ne zgolj kot obrambno porabništvo, temveč kot predpogoj za blaginjo. Naš pristop združuje krepitev varnosti z ohranjanjem socialne države. Zgornja meja obrambne porabe do 2030 je 2,5 % BDP z možnostjo dodatnega financiranja raziskav in inovacij (R&I) v višini do 1 % BDP. To pomeni, da del obrambnih sredstev usmerjamo v razvoj slovenske namenske industrije kot strateške panoge, vpete v širši evropski okvir, s čimer krepimo tudi gospodarstvo in delovna mesta.

Obrambne nabave bodo izvajane po načelu vlada-vladi in evropske skupne nabave, vse za večjo transparentnost in strateško usklajenost. Hkrati pa varujemo socialno državo: ohranitev javnega zdravstva, šolstva in socialnih pravic ostaja absolutna prioriteta. Iskanje proračunskih prihodkov vidimo v **učinkovitem boju proti korupciji** (utemeljeno ocenjujemo, da se v korupcijskih mrežah

letno zlorabi **od 3 mrd. do 3,5 mrd. EUR**), v optimizaciji javnega naročanja ter v programskem financiranju, kjer se nacionalna sredstva kombinirajo z evropskimi in zasebnimi za dolgoročne strateške projekte.

Ključno je, da varnost ni v nasprotju z blaginjo, saj je varnost njen temelj. Brez varne države ni stabilnega gospodarstva, ni delovnih mest, ni dostojnih pokojnin.

Svet dela

Kako gledate na prihodnost dela in na nenehno pojavljajočo se prekarlost oziroma na prekarne oblike dela? Katere ukrepe boste predlagali za zaježitev naraščanja števila prekarne oblike dela oziroma prekarlosti na splošno? Bodite konkretni.

Prihodnost dela **zahteva prilagoditev zakonodaje**, ne pa sprijaznjenost s prekarlostjo. Naš program predvideva:

- ◆ Prenovo delovnopravne zakonodaje, prilagojeno realnosti sodobnih delovnih razmerij (projekti, platformno delo, freelancing, kombinirani statusi), pri čemer bodo pravice zaposlenih ohranjene ne glede na obliko pogodbe.
- ◆ Uvedbo modela "flexi-security" oz. prožnejše zaposlovanje z zanesljivo socialno zaščito, možnostjo prekalifikacij in varnostno mrežo v primeru prekinitev dela.
- ◆ Socialno varnost, ki sledi delavcu za zagotovitev osnovne socialne zaščite za vse delavce, vključno s samozaposlenimi, projektnimi in začasnimi delavci. Enotna prispevna stopnja za vse oblike zaposlitve za pravično financiranje javnih storitev.
- ◆ Digitalni delovnopravni register, ki omogoča sledljivost in enostaven prenos pravic med različnimi oblikami zaposlitve.
- ◆ Pri stanovanjski politiki: obravnava atipičnih zaposlitev in upoštevanje zaposlitvene kontinuitete (npr. 24–36 mesecev), ne zgolj tipa pogodbe, ter možnost upoštevanja kombiniranih prihodkov.
- ◆ Spodbude za delodajalce, ki podpirajo fleksibilno delo (delo od doma, skrajšani delovni čas, fleksibilne urnike), ob zagotavljanju enake ravni pravic.

Ali podpirate ustrežnejšo regulacijo dela prek spletnih platform? S kakšnimi ukrepi se nameravate lotiti tega področja?

Da, podpiramo regulacijo spletno-platformnega dela. V našem programu je jasno zapisana prenova delovnopravne zakonodaje, ki bo prilagojena realnosti sodobnih delovnih razmerij, vključno s spletno-platformnim delom. Zagotovili bomo, da bodo **pravice zaposlenih ohranjene ne glede na obliko pogodbe**. Socialna varnost mora slediti delavcu, torej moramo tudi spletno-platformnim delavcem zagotoviti osnovno socialno zaščito. Uvedba digitalnega delovnopravnega registra bo omogočila sledljivost in prenos pravic. Hkrati pa bomo skrbeli za učinkovito implementacijo evropske zakonodaje na tem področju v slovensko zakonodajo.

Na kakšen način bi izboljšali delovanje inšpektorata za delo? S katerimi konkretnimi koraki?

Naš program poudarja **krepitev pravne države in učinkovitega nadzora**. Inšpektorat za delo razumemo kot del širšega sistema zagotavljanja zakonitosti v svetu dela. Zavzemamo se za:

- ☐ Kadrovske in strokovne okrepitve nadzornih organov.
- ☐ Digitalizacijo nadzornih postopkov in brezpapirno poslovanje.
- ☐ Boljše medsebojno povezovanje državnih in občinskih podatkovnih baz za učinkovitejše odkrivanje nepravilnosti.

- Učinkovitejši inšpektorat kot del boja proti prekarnosti, sivemu gospodarstvu in izkoriščanju delavcev, tudi tujih.
- V okviru ničelne tolerance do korupcije in kriminala bomo okrepili nadzorne mehanizme na vseh ravneh, vključno s specializiranimi organizacijskimi enotami za boj proti gospodarskemu kriminalu.

Kaj boste storili glede revnih zaposlenih, ki kljub polni zaposlitvi živijo pod pragom revščine?

Revščina zaposlenih je nesprejemljiva! Naš pristop vključuje:

- Razbremenitev dela: nižja obdavčitev plač bo povečala neto izplačila, uvedba intervalne razvojne kapice (znižanje davčne stopnje za bruto prejemnike med 5.000 in 8.000 EUR/mesec) ter analiza in sprememba dohodninske lestvice s ciljem znižanja obremenitve srednjega sloja.
- Interventno znižanje DDV na osnovna živila kot del ukrepov proti draginji in za večjo prehransko dostopnost.
- Pravičnejša socialna zakonodaja, ki upošteva dejanske prihodke družine.
- Dvig konkurenčnosti gospodarstva in produktivnosti, kar je edini trajnostni način za dvig plač. Cilj je doseganje 100.000 EUR dodane vrednosti na zaposlenega.
- Spodbude za delodajalce in podpora MSP za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.
- Dvig prehranske samooskrbe iz 40 % na 75 % za cenovno dostopno in kakovostno hrano.

Ali podpirate prenovu metodologije za določanje minimalnih življenjskih stroškov in njihov pogostejši izračun, kar je pomembno pri vsakoletnem določanju višine minimalne plače? Na kakšen način bi prenovili omenjeno metodologijo?

Da, podpiramo prenovljen in podatkovni pristop k določanju minimalnih življenjskih stroškov. Naš program zagovarja podatkovno podprto odločanje na vseh ravneh. Z vzpostavitvijo UMAR 2.0, ki je digitalni dvojček Slovenije, bomo zagotovili natančne in redno posodobljene analize o stroških življenja, demografskih gibanjih in socialnih trendih, ki bodo osnova za pravičnejše in realnejše določanje minimalnih življenjskih stroškov. Metodologija mora upoštevati dejanske stroške bivanja, energije, hrane in drugih temeljnih potreb ter se pogosteje prilagajati spremenjenim razmeram. Vsak zakon ali reforma bo moral prejeti obvezno UMAR 2.0 oceno vplivov, ki bo javno dostopna in bo veljala tudi za metodologijo določanja minimalnih življenjskih stroškov.

Kako boste okrepili glas in vlogo delavke in delavca v družbi, svetu dela in posameznih delovnih okoljih?

Naš program temelji na vključujočem dialogu in politični kulturi sodelovanja. **Delavke in delavce razumemo kot ključne sooblikovalce družbe.** Konkretno:

- ✧ Spodbude za delodajalce, ki podpirajo fleksibilno delo (delo od doma, skrajšani delovni čas, fleksibilne urnike), ob zagotavljanju enake ravni pravic.
- ✧ Okrepitev socialnega dialoga kot prostora, v katerem tekmujejo ideje, ne konflikti.
- ✧ Dvig digitalnih in socialnih kompetenc zaposlenih, da bodo lahko aktivneje sooblikovali delovne procese.
- ✧ Močnejše vključevanje državljanov v oblikovanje politik prek e-participacije.
- ✧ Krepitev podjetniške kulture in podjetnosti zaposlenih ter podjetnosti kot ključne kompetence, ki krepi samozavest in glas delavca.

- ✧ Digitalni delovnopравни register, ki delavcem omogoča boljši pregled nad lastnimi pravicami in njihov prenos med različnimi oblikami zaposlitve.

Kakšno je vaše stališče glede vključevanja tujih delavcev in delavk v slovensko družbo, saj jih naše gospodarstvo nedvomno potrebuje? S kakšnimi politikami in ukrepi se nameravate lotiti vključevanja te naraščajoče skupine delavcev in njihovih družin v tukajšnji svet dela?

Naš program je v tem jassen: **delovne migracije ne smejo biti prepuščene anarhiji trga**, temveč jih mora upravljati država preko svojih institucij (ZRSZ, CSD, diplomatska mreža). Zavzemamo se za vzpostavitev celovitega državnega sistema upravljanja delovnih migracij. Konkretno:

- Olajšanje zaposlovanja tujih strokovnjakov, zlasti na področjih z visoko dodano vrednostjo, in sicer s hitrejšimi postopki za izdajo dovoljenj in priznavanjem kvalifikacij za visokokvalificirane delavce in njihove družine.
- Vključevanje mora potekati ob spoštovanju naših pravil, jezika in običajev.
- Širitev in promocija kadrovskega štipendiranja za tuje študente, ki študirajo v Sloveniji.
- Slovenija mora postati odprta in pomlajena država, ki vključuje nove prišleke in s tem gradi stabilno prihodnost za vse generacije.
- Delovne migracije upravljamo strateško, tako da so vir razvoja, ne izkoriščanja, pri čemer država aktivno skrbi za integracijo družin tujih delavcev.

Ali se strinjate, da je pomembno, da je prehod v nizkoogljično družbo tako podnebno kot tudi socialno pravičen oziroma po meri delavstva in okolja? S kakšnimi ukrepi bi to zagotovili?

Da, absolutno se strinjamo. V našem programu je zapisano: "pravičen zeleni prehod, tako da stroški ne padejo na najšibkeje." Okoljska vzdržnost je za nas razvojna priložnost, ne zavora.

Konkretni ukrepi:

- Uvedba CO2 davčnih spodbud za razogljičenje in vzpostavitev Zelenega investicijskega sklada za financiranje prehodov v ogljično nevtralno delovanje.
- Uvedba vzpodbud za električno intenzivne industrije v času visokih cen elektrike.
- Ciljni programi proti energetske revščini za ranljive skupine (mlade družine, upokoјenci, enostarševske družine).
- Uvedba progresivnih subvencij za energetske prenove stanovanj in zamenjavo kurilnih sistemov.
- Prestrukturiranje tradicionalnih panog (jeklarstvo, avtomobilska industrija) v nizkoogljične modele, ob hkratnem vlaganju v prekvalifikacije in usposabljanja delavcev.
- Spodbude za uporabo recikliranih materialov, eko-certifikatov in zaprtih snovnih tokov.
- Podpora razvoju vodikovih tehnologij, obnovljivih virov energije in pametne infrastrukture.

Kako boste zagotovili večjo družbeno odgovornost delodajalcev?

Naš program zagovarja tržno gospodarstvo z jasno družbeno odgovornostjo, in ne anti-tržno, ampak **strateško regulirano**. To pomeni:

- ☐ Jasna pravila igre: davčna pravičnost, preprečevanje monopolov, pregledno javno naročanje.
- ☐ Država kot strateški usmerjevalec, ne kot mikro-upravljavalec, z jasnimi merili odgovornosti in sankcijami za kršitelje.
- ☐ Avtomatsko izločanje "prenizkih" ponudb pri javnem naročanju ter vzpostavitev seznama takšnih podjetij, ki dokazano slabo izvedejo javne projekte, ter nato onemogočanje prijav teh izvajalcev za določeno časovno obdobje.
- ☐ Zavezanost lastnikov medijev k zaposlovanju novinarjev kot pogoj za državne subvencije, kar je primer, kako družbeno odgovornost vgradimo v javne mehanizme.

- ☐ Spodbujanje družinskega podjetništva, medgeneracijskega prenosa in socialne ekonomije.
- ☐ Pozitivna naravnost politike skozi primere dobre prakse do podjetnikov in inovatorjev, ki delujejo odgovorno.

Aktualne razmere zahtevajo neprestane dokvalifikacije in prekvalifikacije delavk in delavcev, kljub dokajšnji ponudbi vseživljenjskega učenja pa je odzivnost prebivalstva dokaj nizka – kako boste zagotovili, da bodo delodajalci prispevali svoj delež na tem področju?

Vseživljenjsko učenje je v našem programu opredeljeno kot **standard za vse starostne skupine**. Konkretno bomo:

- ☐ Sofinancirali udeležbo zaposlenih pri ponovnem vstopu v izobraževanje, npr. microcredentials, s ciljem povečanja dodane vrednosti zaposlenih.
- ☐ Kadrovske štipendije podjetij bodo postale davčna olajšava za podjetja, s čimer neposredno spodbujamo delodajalce k vlaganju v kadre.
- ☐ Povezovali formalno in neformalno izobraževanje za dvig kompetenc celotne populacije.
- ☐ Motivirali gospodarstvo za vlaganja v usposabljanje in dostop do znanja.
- ☐ Praktična, kratka usposabljanja za digitalne in AI kompetence bodo del strategije "Slovenija: AI 2033".
- ☐ Povečan obseg odprtega kurikulumu v srednjih tehničnih šolah na 30 % vsebin, pri čemer bodo izvajalci prihajali iz gospodarstva, kar krepi tudi povezavo med svetom dela in izobraževanjem.
- ☐ Sistemsko financiranje v razvoj mreže pisarn za prenos znanja (PPK) kot stebra inovacijskega ekosistema v javnih univerzah in inštitutih.

Kako boste uredili implementacijo akta o umetni inteligenci v slovensko zakonodajo, da lahko delavke in delavci čim bolj ohranijo nadzor nad rabo orodij generativne umetne inteligence?

Pripravili bomo strategijo "Slovenija: AI 2033" oz. **nacionalno usmeritev za umetno inteligenco in avtomatizacijo**. Akt o umetni inteligenci bomo implementirali z jasnim poudarkom na zaščiti pravic delavcev, zato da imajo nadzor nad orodji, ki vplivajo na njihovo delo in da avtomatizacija ne vodi v izgubo pravic. Delavke in delavci morajo biti aktivni soustvarjalci digitalne preobrazbe, ne njene žrtve. Dvig digitalnih kompetenc zaposlenih prek programa vseživljenjskega učenja je pri tem ključen, saj le informiran in digitalno pismen delavec lahko učinkovito nadzira orodja, ki jih uporablja. Praktična, kratka usposabljanja za digitalne in AI kompetence bodo na voljo vsem zaposlenim.

Kako sicer gledate na uveljavljanje digitalizacije in avtomatizacije v proizvodne procese ter kako je treba pri tem urejati socialno-ekonomske posledice teh procesov?

Digitalizacija in avtomatizacija sta v našem programu razumljeni kot **strateška priložnost**, ne grožnja, a le ob ustreznem upravljanju socialnih posledic. Konkretno:

- ✓ Na fiskalni ravni načrtujemo posodobitev davčnega sistema z vključevanjem obdavčitve avtomatizacije, umetne inteligence in robotike, tako da nadomeščanje delovnih mest ne vodi v zmanjšanje prihodkov države.
- ✓ Vpeljevali bomo industrijo 4.0 in 5.0 v proizvodnjo (robotizacija, pametni sistemi, blockchain).
- ✓ Digitalna podpora malim podjetjem: subvencije, mentoriranje in dostop do orodij.
- ✓ Razvoj kvantnih tehnologij, IoT in kibernetske varnosti kot strateških panog.
- ✓ Hkrati bomo zagotovili socialno varnost, ki sledi delavcu, tudi v primeru, ko avtomatizacija povzroči izgubo delovnega mesta. Model "flexi-security" zagotavlja prožnost ob zanesljivi socialni zaščiti in možnosti prekvalifikacij.
- ✓ Ključen je **dvig digitalnih kompetenc zaposlenih** prek programa vseživljenjskega učenja.

Davki, prispevki in plačilo za delo

Kakšna je vaša usmeritev na področju davčne politike? Ali menite da je potrebna sprememba davka na dodano vrednost in premoženjskega davka ter v kakšni smeri?

Naša davčna politika temelji na **načelih pravičnosti, preglednosti in enostavnosti**, z manj izjemami ter večjo zanesljivostjo.

- ☐ Glede DDV: da, zagovarjamo interventno znižanje DDV na osnovna živila kot del ukrepov proti druginji in za večjo prehransko dostopnost.
- ☐ Glede premoženjskega davka: zagovarjamo dogovorjeno, premišljeno in racionalno obdavčitev premoženja. Naš cilj je nevtralen davčni učinek, ki bo omogočil razbremenitev dela ter postopno in premišljeno obremenitev premoženja.

Širše gledano načrtujemo izvedbo celovite analize vseh obstoječih davkov in prispevkov na državni in lokalni ravni z jasno predstavitvijo, kaj in v kolikšni meri posamezen vir financira. Temu bo sledila poenostavitev davčne zakonodaje, digitalizacija poročanja in odprava administrativnih ovir. Nobenih novih davkov za gospodarstvo v mandatnem obdobju 2026–2030. Ugodnejše davčno okolje za inovativna podjetja, start-upe in zelena podjetja, ki ustvarjajo visoko dodano vrednost.

Ali se strinjate, da je delo preveč obdavčeno, prihodki iz kapitala pa so pogosto obdavčeni z nižjimi stopnjami kot dohodki iz dela, zato bi morali delo obdavčiti manj, kapital pa bolj? Na kakšen način bi to uredili?

Da, strinjamo se. Konkretni ukrepi so:

- ☐ Nižja obdavčitev plač bo povečala konkurenčnost Slovenije za talente doma in iz tujine.
- ☐ Uvedba intervalne **razvojne kapice** oz. davčna stopnja se zniža bruto prejemnikom med 5.000 in 8.000 EUR/mesec.
- ☐ Analiza in sprememba dohodninske lestvice s ciljem znižanja davčne obremenitve srednjega sloja. **Davčno je potrebno razbremeniti srednji razred**, ki danes prav tako ni upravičen do veliko olajšav. Dogaja se plačna kompresija, ki briše srednji razred v Sloveniji.
- ☐ Pravična davčna progresija za prihodke nad 250.000 EUR.
- ☐ Pravičnejši odnos do obdavčitve reinvestiranega dobička.
- ☐ Davčne olajšave za ustvarjanje visoke dodane vrednosti in rast neto plač.
- ☐ Izpade davkov bi nadomestili iz naslova prihodkov iz protikorupcijskih ukrepov države (letni potencial je **3 do 3,5 mrd. EUR**).

Kakšno je vaše mnenje glede višine prispevkov za socialno varnost, ki jih plačujejo delodajalci in delavci? Ali menite, da bi bile potrebne spremembe, in če ja, kakšne?

Zagovarjamo enotno prispevno stopnjo za vse oblike zaposlitve za pravično financiranje javnih storitev, tako da ne prihaja do razlik med redno zaposlenimi in prekarno zaposlenimi. To je vprašanje pravičnosti: **socialna varnost mora slediti delavcu ne glede na obliko zaposlitve**.

Hkrati poudarjamo, da je treba zmanjšati skupno davčno obremenitev dela, pri čemer pa ohranimo vzdržnost socialnih blagajn. Rešitev vidimo v širitvi davčne osnove (premišljena in postopna zmerna obdavčitev premoženja, digitalne ekonomije, avtomatizacije) ter v dvigu produktivnosti gospodarstva, ki edini trajnostno omogoča višje plače ob vzdržnih prispevkih. Poleg obstoječih štirih blagajn (državne, zdravstvene, pokojninske in lokalne), predlagamo ustanovitev razvojne

blagajne, namenjene financiranju prebojnih projektov, ki bi združevala obstoječa sredstva brez novih davkov.

Zaposleni v javnem sektorju prejemajo osnovno plačo, ki ne sme biti nižja od minimalne plače. Ali menite, da bi takšen sistem določanja osnovne plače zaposlenih moral veljati tudi za zasebni sektor?

Naš program zagovarja pravičnost in poštenost, saj morajo pravila veljati za vse. Delo je vrednota in mora biti dostojno plačano, ne glede na sektor. **Zavzemamo se za pravičnejšo socialno zakonodajo**, ki upošteva dejanske prihodke, ter za spodbude, ki dvigujejo dodano vrednost in s tem omogočajo višje plače. Verjamemo, da je dostojno plačilo za delo temeljno načelo, tako v javnem kot zasebnem sektorju. Nihče ne bi smel za polni delovni čas prejemati plače, ki ne dosega minimalne plače.

Ali ste za to, da bi fiskalno pravilo, zapisano v ustavo, zrahljali oziroma ga zasnovali kot manj strogega?

Naš program zagovarja **modernizacijo in srednjeročno uravnotežene javne finance z makroekonomsko stabilnostjo**. Fiskalna politika se mora prilagajati demografskim spremembam, novim poslovnim modelom, digitalni ekonomiji in razvoju tehnologij, saj prav ti dejavniki določajo dolgoročno vzdržnost javnih financ.

Namesto rahljanja fiskalnega pravila predlagamo pametnejšo uporabo obstoječega okvira:

- ☐ Ustanovitev razvojne blagajne, ki bi združevala obstoječa sredstva brez novih davkov, z učinkovitejšo porabo in pametno konsolidacijo.
- ☐ Proračunsko resorno financiranje bi preoblikovali v programsko financiranje, kjer se nacionalna sredstva kombinirajo z evropskimi in zasebnimi za dolgoročne strateške projekte (infrastruktura, prelomne tehnologije, energetski prehod).

Cilj so pregledne, odporne in razvojno usmerjene finance, ki ne bodo talec kratkoročnih interesov, temveč temelj stabilne, konkurenčne in odgovorne države.

Dolgotrajna oskrba

Na kakšen način boste krepili novo vzpostavljen sistem dolgotrajne oskrbe?

Dolgotrajna oskrba je ena naših ključnih misij. Vzpostavili bomo **vzdržen, regionalno uravnotežen sistem dolgotrajne oskrbe**, ki temelji na strokovnih standardih. Konkretno:

- ✓ Razvoj geriatrične mreže na primarni ravni ter vključitev geriatrov in specialistov za starostnike v zdravstvene domove.
- ✓ Dostopna paliativna oskrba v bolnišnicah in na domu (mobilne paliativne enote) ter regijska organizacija paliativne oskrbe in stacionarnih hospic enot.
- ✓ Ohranjanje oskrbe na domu kot osnovnega načela dolgotrajne oskrbe, kjer je to mogoče, s podporo patronažnih storitev, usposabljanj in digitalnih rešitev.
- ✓ Finančna nadomestila in usposabljanja za domače oskrbovalce (posebno za upokoјence in družinske člane).
- ✓ Priprava projekcije izdatkov, razvoja kadrov in potreb po dolgotrajni oskrbi do 2033.
- ✓ Boljša integracija socialnega in zdravstvenega sistema.
- ✓ Vzpostavitev medgeneracijskih stanovanjskih skupnosti.

Kakšno je vaše stališče do obveznega prispevka za dolgotrajno oskrbo? Ali ga nameravate obdržati ali ukiniti? Če ga nameravate ukiniti, kako boste potem zagotovili financiranje dolgotrajne oskrbe kot nove sistemske socialne pravice?

Dolgotrajna oskrba je sistemska socialna pravica, ki zahteva stabilno financiranje. Naš program predvideva celovito analizo vseh obstoječih davkov in prispevkov na državni in lokalni ravni z jasno predstavitvijo, kaj in v kolikšni meri posamezen vir financira. Na tej podlagi bomo oblikovali **optimalen model financiranja dolgotrajne oskrbe**.

Zavzemamo se za enotno prispevno stopnjo za vse oblike zaposlitve, kar zagotavlja pravičnejšo porazdelitev bremen. Ključno je, da je sistem vzdržen, pravičen in dolgoročno stabilen in da ga podpira široka javnofinančna osnova, ne le posamezen prispevek. Pri tem bomo sledili načelu medgeneracijske odgovornosti: javne finance ne smejo nesorazmerno bremeniti prihodnjih generacij.

Kako boste zagotovili, da bo dolgotrajna oskrba dostopna vsem pomoči potrebnim, ne glede na dohodek, kraj bivanja ipd.?

Regionalno uravnotežena dostopnost je eno naših temeljnih načel. Konkretno:

- ✧ Vzpostavitev regionalno uravnoteženega sistema dolgotrajne oskrbe z ustrezno pokritostjo v vseh delih Slovenije.
- ✧ Razvoj geriatrične mreže na primarni ravni, ki bo prinesla storitve bliže ljudem.
- ✧ Ohranjanje oskrbe na domu s podporo patronažnih storitev in digitalnih rešitev, kar zagotavlja dostopnost tudi v oddaljenih krajih.
- ✧ Vzpostavitev medgeneracijskih stanovanjskih skupnosti.
- ✧ Finančne spodbude za oskrbo starejših na domu ter usposabljanje oskrbovalcev.
- ✧ **Decentralizacija in regionalizacija** sta naši temeljni načeli, zato moramo storitve prenesti bliže ljudem, ne pa pričakovati, da bodo ljudje potovali do storitev. Vsaj 40 % vodenja države se prenese na regije skupaj s finančnimi viri in administrativnimi zmogljivostmi.

Kako boste poskrbeli za izboljšanje pogojev dela, pa tudi plačila za delo za delavke in delavce v dolgotrajni oskrbi? S kakšnimi ukrepi boste spodbudili zaposlovanje delavk in delavcev v dolgotrajni oskrbi?

Kadrovska zadostnost in **boljše plače za zdravstveno in oskrbovalno osebje** sta v našem programu eksplicitno navedeni kot cilja. Zagovarjamo:

- ❖ Sistemsko ureditev plačnega sistema v zdravstvu in oskrbi z ustreznim vrednotenjem dela ter standarde in normative dela zdravstvenih in oskrbovalnih delavcev.
- ❖ Vzpodbude poleg plače: zagotovljena občinska stanovanja za zdravstveno in oskrbovalno osebje, urejeno dodatno zdravstveno varstvo in prioriteta obravnava.
- ❖ Letno napotitev zdravstvenih in nezdravstvenih delavcev na izobraževanje v tujino za prenos dobrih praks.
- ❖ Dvig digitalnih kompetenc in debirokratizacija dela s pomočjo umetne inteligence, da se delavcem sprostijo čas za neposredno oskrbo.
- ❖ Spodbujanje zaposlovanja v dolgotrajni oskrbi z ustreznim plačnim razredom, štipendijsko politiko in jasno karierno potjo.

Pokojnine in starejši

Kako boste poskrbeli za upokojenke in upokojenke, ki živijo pod pragom revščine?

Naš program predvideva analizo demografskih gibanj in vpliva na pokojninsko blagajno kot podlago za **postopno prilagajanje in ohranjanje celotnega pokojninskega sistema**. Za upokojence pod pragom revščine so ključni:

- Pravičnejša socialna zakonodaja, ki upošteva dejanske prihodke.
- Interventno znižanje DDV na osnovna živila za večjo prehransko dostopnost.
- Ciljni programi proti energetske revščini za ranljive skupine, vključno z upokojenci, enostarševskimi družinami.
- Spodbujanje aktivnega staranja in možnosti za delo po upokojitvi brez izgube pravic – posamezniki, ki izpolnjujejo pogoje za pokojnino, lahko ostanejo delovno aktivni in prejemajo polno pokojnino.
- Dostopna dolgotrajna oskrba in oskrba na domu, ki zmanjšuje stroške za starejše.
- Povečanje socialne vključenosti starejših in uporaba "srebrnega kapitala" oz. kompetenc starejših.

Kako boste poskrbeli za dostojne pokojnine?

Dostojne pokojnine so možne le ob **vzdržnem pokojninskem sistemu in konkurenčnem gospodarstvu**. Naš pristop:

- ☐ Ohranitev vzdržnosti pokojninske blagajne z analizo demografskih gibanj in postopnim prilagajanjem sistema.
- ☐ Dvig produktivnosti gospodarstva in dodane vrednosti na zaposlenega (cilj je 100.000 EUR), kar širi davčno osnovo in omogoča vzdržne pokojnine.
- ☐ Spodbujanje aktivnega staranja: posamezniki, ki izpolnjujejo pogoje za pokojnino, lahko ostanejo delovno aktivni in prejemajo polno pokojnino.
- ☐ Enotna prispevna stopnja za vse oblike zaposlitve, ki zagotavlja pravično financiranje pokojninske blagajne.
- ☐ Povečanje socialne vključenosti starejših ter vzpostavitev medgeneracijskih stanovanjskih skupnosti.
- ☐ Dodatne prihodke proračuna, tudi za višje pokojnine, bi pridobili iz protikorupcijskih ukrepov države (letni potencial je **3 do 3,5 mrd. EUR**).
- ☐ UMAR 2.0 bo zagotavljal dolgoročne simulacije vzdržnosti pokojninskega sistema, kar bo osnova za premišljene in pravočasne prilagoditve.

Dostojno življenje v dolgoživi družbi je eden od smotrov političnega udejstvovanja – kako boste zagotovili dostojno življenje starejših?

Dolgoživa družba zahteva **medgeneracijsko odgovornost**, ki je ena naših temeljnih vrednot. Zagotovili bomo:

- ✧ Celovit sistem dolgotrajne oskrbe z geriatrijo in paliativno oskrbo, dostopno v vseh regijah.
- ✧ Oskrbo na domu kot osnovno načelo, s podporo patronažnih storitev in digitalnih rešitev.
- ✧ Finančna nadomestila in usposabljanja za domače oskrbovalce.
- ✧ Medgeneracijske stanovanjske skupnosti in varovana stanovanja za starostnike.
- ✧ Spodbujanje aktivnega staranja in uporabe "srebrnega kapitala" oz. izkušenj starejših generacij.
- ✧ Ciljne programe proti energetske revščini za upokojence.
- ✧ Povečanje dostopnosti in mobilnosti starejših z investicijami v javni prevoz s prilagoditvami za osebe s posebnimi potrebami, dostopno infrastrukturo in digitalno vključenost.
- ✧ Dostopno kulturo za vse generacije in regije.
- ✧ Dostopen šport za vse generacije: od otrok do upokojencev, odprava finančnih ovir.

Enake možnosti

Razlike v plačah med spoloma se po letih povečujejo, to pa vodi tudi v nižje pokojnine žensk. Kaj boste naredili, da se ta trend zaustavi?

Naš program zagovarja **enake možnosti za vse, ne glede na spol**. Pravičnost in poštenost so pravila veljajo za vse in sta naši temeljni vrednoti. Poudarek je na enakih izhodiščih, ne na enakih rezultatih, a sistematično izpadanje žensk iz enakih plačilnih pogojev ni sprejemljivo. Konkretni ukrepi:

- ❖ Učinkovita implementacija evropske direktive o enakih plačilih v slovensko zakonodajo.
- ❖ Zagotovitev transparentnosti plačnih sistemov, ki omogoča prepoznavanje in odpravljanje neupravičenih razlik.
- ❖ Digitalizirano poročanje in učinkovit nadzor nad spoštovanjem enakega plačila.
- ❖ Spodbude za delodajalce, ki podpirajo fleksibilno delo, ki nesorazmerno koristi ženskam, ki so pogostejše v vlogi skrbnic.
- ❖ Pravičnejša socialna zakonodaja, ki upošteva dejanske prihodke družine.

Kako boste uredili implementacijo direktive o enakih plačilih v slovensko zakonodajo in preprečili neenakost plačil? Ali podpirate ratifikacijo konvencije Mednarodne organizacije dela (ILO) št. 190 o odpravi nasilja in nadlegovanja v svetu dela? Kakšne ukrepe za podporo žrtev nasilja bi še predlagali?

Direktivo o enakih plačilih bomo implementirali dosledno in v celoti, kar je del naše zaveze pravni državi in evropskim vrednotam. **Transparentnost plačnih sistemov**, digitalizirano poročanje in učinkovit nadzor so ključni za preprečevanje neenakosti.

Da, podpiramo ratifikacijo konvencije ILO št. 190 o odpravi nasilja in nadlegovanja v svetu dela. Nasilje in nadlegovanje na delovnem mestu sta nesprejemljiva in v nasprotju z dostojanstvom posameznika, ki je naša **temeljna vrednota**.

Ukrepi za podporo žrtev nasilja:

- ✧ Krepitev zaščite žvižgačev in neodvisnega preiskovalnega novinarstva.
- ✧ Vzpostavitev učinkovitih mehanizmov za zaščito žrtev v delovnem okolju.
- ✧ Okrepitev nadzornih in inšpekcijskih služb za učinkovitejše odkrivanje in preganjanje nasilja.
- ✧ Širše nasprotujemo vsem oblikam nasilja in sovražnega govora, kar je del naše zaveze dostojanstvu vsakega posameznika.

Število oseb pod pragom tveganja revščine v zadnjih letih v Sloveniji narašča. Kaj boste naredili za zajezitev revščine?

Revščino naslavljamo sistemsko, ne le z enkratnimi ukrepi:

- ☐ Razbremenitev dela: nižja obdavčitev plač pomeni višja neto izplačila.
- ☐ Interventno znižanje DDV na osnovna živila.
- ☐ Dostopne javne storitve za vse: zdravstvo, šolstvo, socialna država morajo biti enako dostopni brez razlik.
- ☐ Dostopna stanovanja: javni najemni fond, stanovanjske sheme za mlade in ranljive skupine.
- ☐ Ciljni programi proti energetski revščini.
- ☐ Krepitev vseživljenjskega učenja in prekvalifikacij za dvig zaposljivosti.
- ☐ Pravičnejša socialna zakonodaja, ki upošteva dejanske prihodke družine.
- ☐ Dodatne prihodke proračuna, tudi za višje socialne transfere, bi pridobili iz protikorupcijskih ukrepov države (letni potencial je **3 do 3,5 mrd. EUR**).

- Dvig prehranske samooskrbe iz 40 % na 75 % za cenovno dostopno in kakovostno hrano.
- Dvig produktivnosti gospodarstva in dodane vrednosti, kar je edini trajnostni način za dvig plač in s tem zmanjšanje revščine.

Nekateri so prepričani, da so pogoji za pridobitev socialnih transferjev v Sloveniji prestrogi in obratno. Kakšne spremembe pri socialnih transferjih zagovarjate?

Zagovarjamo socialno državo, ki ni ovira, ampak varnostna mreža in priložnost. Naš program zagovarja **pravičnejšo socialno zakonodajo**, ki upošteva dejanske prihodke družine. Socialna varnost mora slediti delavcu, ne glede na tip zaposlitve. Zmanjševanje neenakosti, ki ni nujno izenačevanje, ampak preprečevanje izključenosti, je naše vodilo. Poudarek je na enakih izhodiščih, ne na enakih rezultatih.

Dostopna socialna država je del naše vizije moderne, solidarne in varne Slovenije, kjer nihče ne ostane sam. Socialni transferji morajo biti zasnovani tako, da spodbujajo aktivno vključevanje v družbo in delo, ne pa da ustvarjajo pasti neaktivnosti.

Ali podpirate razveljavitev ukrepov, ki posegajo v socialne pravice iz t. i. Šutarjevega zakona?

Naš program jasno zagovarja, da socialna država ni ovira, temveč varnostna mreža. Zavzemamo se za ohranitev in krepitev socialnih pravic ter za pravičnejšo socialno zakonodajo. Vsakršne spremembe zakonodaje morajo biti narejene premišljeno, argumentirano in transparentno v javnem zakonodajnem procesu, brez izrednih sej in hitenja.

Naš izziv ni vedno nova zakonodaja, ampak **uresničevanje in spoštovanje že veljavne zakonodaje**, ki zagotavlja dostojanstvo in socialno varnost vseh.

Ukrepe, ki neupravičeno posegajo v socialne pravice, je treba presoјati na podlagi strokovnih analiz in na podlagi ocene vplivov, ki jo bo zagotavljal UMAR 2.0.

Javno zdravstvo

Na kakšen način nameravate (o)krepiti javno zdravstvo? Se vam zdi privatizacija v zdravstvu za bolnike škodljiva?

Zdravje je pravica, ne tržna dobrina ter je temelj zaupanja in dostojanstva. **Javno zdravstvo bomo okrepili in krepili z:**

- ✓ Skrajšanjem čakalnih dob za specialistične preglede.
- ✓ Dokončanjem satelitskih urgentnih centrov (SUC) in premišljeno gradnjo novega UKC Ljubljana s tehnološkim parkom za inovacije v zdravstvu.
- ✓ Kadrovsko okrepitvijo: zagotovitev kadrovske zadostnosti in boljše plače za zdravstveno osebje, zagotovljena občinska stanovanja.
- ✓ Popolno digitalizacijo zdravstvene administracije, logistike in nabav ter storitev (AI, telemedicina, eZdravje).
- ✓ Ponovno vzpostavitev javne mreže stomatologov, dermatologov in oftalmologov.
- ✓ Regijsko organizacijo primarne in sekundarne ravni ter organizacijo mreže zdravstvene dejavnosti v skladu s kazalniki kakovosti.
- ✓ Vzpostavitev funkcije ministra brez listnice za zagotovitev zdravje družbe.

Glede privatizacije: zagovarjamo krepitev učinkovitosti javnega zdravstva ob sobivanju z zasebnim zdravstvom, povsod tam, kjer to povečuje kakovost in dostopnost zdravstvenih storitev. Zasebni sektor ne sme izčrpavati javnega, temveč ga dopolnjevati.

Ali podpirate ločitev javnega in zasebnega zdravstva? Kako preprečiti odhode zdravnikov iz javnega v zasebni sektor?

Podpiramo jasno **delitev zdravstvenih storitev na javno osnovo in dopolnilne storitve**. To pomeni jasna pravila, kaj sodi v javno financirano zdravstvo in kaj v zasebno dopolnjevanje. Odhode zdravnikov preprečujemo z:

- ❖ Boljšimi plačami in delovnimi pogoji v javnem sektorju ter spremembe in prilagoditve plačilnih modelov.
- ❖ Zagotovljenimi občinskimi stanovanji za zdravstveno osebje.
- ❖ Depolitizacijo svetov javnih zdravstvenih zavodov in zagotovitev strokovne podpore direktorjem.
- ❖ Izboljšanjem upravljanja in vodenja javnih zdravstvenih ustanov po zgledu neprofitnih gospodarskih družb, kar pomeni več odgovornosti in pristojnosti za management, vključno z odgovornostjo za finančna sredstva in kadre.
- ❖ Spremembo vodenja: tritirni sistem z Upravo (izvršno upravljanje), Nadzornim svetom (nadzor) in Svetom zavoda (strateško upravljanje).
- ❖ Letno napotitvijo 100 zdravstvenih in nezdravstvenih delavcev na izobraževanje v tujino.

Kakšno je na splošno vaše stališče do t. i. zdravnikov dvoživk?

Potrebna je jasna delitev zdravstvenih storitev na javno osnovo in dopolnilne storitve ter učinkovit model nadzora nad opravljanjem zdravstvenih storitev oz. kaj se izvaja, koliko to stane in kdo plača, vključno z nadzorom nad bolniškimi odsotnostmi. Zdravniki, ki delajo v javnem sistemu, morajo imeti jasno opredeljene obveznosti. Naš program predvideva pregleden in enoten sistem naročanja za vse javne zdravstvene zavode z optimizacijo ob pomoči umetne inteligence ter organizacijo mreže zdravstvene dejavnosti v skladu s kazalniki kakovosti. **Dvoživkarstvo je simptom sistemskih pomanjkljivosti, ki jih bomo odpravili z jasnimi pravili, boljšimi pogoji v javnem zdravstvu in učinkovitim nadzorom.**

Ali boste z zakonom določili pooblastila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) kot aktivnega kupca zdravstvenih storitev za svoje zavarovance, da bi ta lahko kot kupec nagrajeval racionalno organizacijo zdravstva in porabo namenskih javnih sredstev?

Naš program zagovarja **temeljito prenovo upravljanja zdravstvenega sistema**. Predvidevamo:

- Uvedbo učinkovitega modela nadzora nad opravljanjem zdravstvenih storitev.
- Pregleden in enoten sistem naročanja za vse javne zdravstvene zavode z optimizacijo ob pomoči umetne inteligence.
- Uvedbo sistema skupnega javnega naročanja v zdravstvu z enotno točko naročanja vseh medicinskih potrebščin.
- Spremembe in prilagoditve plačilnih modelov.

V tem okviru podpiramo krepitev vloge ZZZS kot aktivnega kupca storitev, ki nagrajuje kakovost in racionalnost ter ima ustrezna pooblastila za učinkovito upravljanje z namenskimi javnimi sredstvi.

Ali podpirate to, da se obvezen zdravstveni prispevek preoblikuje v progresivno plačevanje, pri čemer tisti z višjimi dohodki prispevajo več?

Da, načelo pravičnosti in solidarnosti je naše temeljno vodilo. Naš program zagovarja **davčno pravičnost**, zato naj tisti, ki zaslužijo več, prispevajo več. To velja tudi za zdravstveni prispevek. Progresivnost je skladna z našim temeljnim načelom pravične davčne progresije. Hkrati pa poudarjamo, da je treba celoten sistem socialnih prispevkov obravnavati celovito, z analizo vseh obstoječih davkov in prispevkov, da dosežemo pravičen in vzdržen sistem financiranja javnega

zdravstva. Takojšnja izvedba celovite analize bo razkrila, kaj in v kolikšni meri posamezen vir financira, ter omogočila oblikovanje optimalnega modela.

Sindikati

Socialni dialog kot eno od področij z dokajšnjo avtonomijo vseh vpletenih strani potrebuje spodbudno okolje – kako ga boste zagotovili?

Socialni dialog je za nas ključna vrednota in je del naše zaveze vključujočemu dialogu in politični kulturi sodelovanja. Razlike nas bogatijo, skupnost nas povezuje. Iskanje kompromisov razumemo kot vrednoto, ne kot šibkost. Politika mora znova postati odprt prostor idej, odgovornosti in sodelovanja.

Zagotovili bomo okolje, v katerem bodo **sindikati, delodajalci in država lahko vodili konstruktiven dialog na podlagi strokovnih argumentov, podatkov in skupnih ciljev**. Socialni dialog je prostor, kjer tekmujejo ideje, ne konflikti. Zavračamo politiko sovražnikov in kulturnih vojn ter spoštujemo pluralnost pogledov. UMAR 2.0 bo z javno dostopnimi analizami zagotavljal strokovno osnovo za kakovosten socialni dialog.

Ali menite, da je treba sindikalne zaupnike in zaupnice s pomočjo zakonodaje bolje zaščititi?

Da, zaščita sindikalnih zaupnikov je del širše zaveze krepitvi pravne države in pravic delavcev. Naš program zagovarja pravičnost in poštenost, saj morajo pravila veljati za vse. Sindikalni zaupniki opravljajo pomembno vlogo pri varovanju pravic delavcev in **morajo biti pri tem ustrezno zaščiteni**. V okviru prenove delovnopravne zakonodaje, ki bo prilagojena realnosti sodobnih delovnih razmerij, bomo zagotovili ustrezno zakonsko zaščito sindikalnih predstavnikov pred morebitnimi povračilnimi ukrepi delodajalcev.

Ali si boste prizadevali za vzpostavitev zakonskega okvira, v okviru katerega bi bili sadov sindikalnega dela deležni zgolj članice in člani sindikatov?

To je legitimno vprašanje, ki ga je treba obravnavati v okviru socialnega dialoga. **Naš program zagovarja krepitev socialnega dialoga in avtonomijo vpletenih strani**. Spoštujemo vlogo sindikatov kot ključnih zastopnikov interesov delavcev in smo odprti za razpravo o zakonskih rešitvah, ki bi krepile sindikalno organiziranost in motivacijo za članstvo. Če je smiselno, da sindikalni člani uživajo prednosti, ki izhajajo neposredno iz sindikalnega dela, je to vredno preučiti v dialogu z vsemi deležniki ter ob spoštovanju pravnega okvira in evropskih standardov.

Varnost in zdravje pri delu

Za vodenje učinkovite politike na področju varnosti in zdravja pri delu je ključen monitoring stanja. Ali boste na nacionalni ravni vzpostavili digitalizirano zbirko podatkov po zgledu registra varstva okolja, v katero naj bi delodajalci redno vnašali ključne podatke s področja varnosti in zdravja pri delu?

Da, to je povsem skladno z našo **vizijo digitalne in podatkovne države**. Naš program predvideva digitalizacijo celotnega javnega sektorja, povezovanje državnih in občinskih podatkovnih baz ter digitalni delovnopravni register. Vzpostavitev digitalizirane zbirke podatkov za varnost in zdravje pri delu je logična razširitev tega pristopa. UMAR 2.0 kot digitalni dvojček Slovenije bo omogočal tudi simulacije in analize na tem področju, kar bo podlaga za učinkovitejše politike in preventivno ukrepanje.

Izvajalci medicine dela zaradi navzkrižja interesov ne morejo v skladu s svojo strokovno doktrino ugotavljati poklicnih bolezni, saj so finančno odvisni od delodajalcev. Ali boste reformirali medicino dela tako, da bo postala javna služba, ki bo financirana iz javnih sredstev iz naslova delodajalčeve diferencirane prispevne stopnje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni?

Naš program zagovarja pristop "zdravje v vse politike" in ponovno vzpostavitev medresorskega sodelovanja za zdravje. Zdravje delavcev ne sme biti odvisno od navzkrižja interesov. **Podpiramo reformo medicine dela v smeri večje neodvisnosti in strokovnosti.** Rešitev, ki jo predlagate (javno financiranje medicine dela iz naslova delodajalčeve diferencirane prispevne stopnje) je smiselna osnova za razpravo v okviru celovite prenove zdravstvenega sistema. Ključno je, da medicina dela deluje strokovno, neodvisno in v interesu zdravja delavcev, ne v interesu delodajalca.

Delavec, ki mora danes sam vložiti zahtevo za priznanje statusa poklicne bolezni, ni usposobljen za njeno prepoznavanje. Ali boste nadgradili Pravilnik o poklicnih boleznih tako, da bo za predloge za njihovo ugotovitev v bodoče naloga javno-financiranega izvajalca medicine dela?

Da, to je razumen in pravičen predlog. Naš program poudarjata pomen strokovnega odločanja in **prenosa bremen z delavcev na institucije.** Delavec ne more biti odgovoren za strokovno prepoznavanje poklicne bolezni, saj mora to biti naloga ustrezno usposobljenega in neodvisnega strokovnjaka. To bomo uredili v okviru prenove medicine dela, kjer bo predlaganje ugotovitve poklicnih bolezni postalo naloga javno financiranega izvajalca medicine dela.

Inšpektorat RS za delo na področju varnosti in zdravja pri delu najpogosteje ugotavlja slabo strokovno delo na področju ocenjevanja tveganja in usposabljanja delavk ter delavcev za varno delo. Ali boste znova predpisali dovoljenja za opravljanje teh dveh strokovnih nalog?

Podpiramo krepitev strokovnosti na področju varnosti in zdravja pri delu. Naš program zagovarja **strožje standarde in normative dela, učinkovitejši nadzor ter strokovno odločanje.** Ponovna uvedba dovoljenj za ocenjevanje tveganj in usposabljanje za varno delo je smiselna rešitev za dvig kakovosti teh ključnih nalog. Brez ustreznih dovoljenj ni zagotovila, da te naloge opravljajo usposobljeni strokovnjaki, kar neposredno ogroža zdravje in varnost delavcev.

Kakšna bi morala biti zaščita delavk in delavcev pri delu na prostem, kadar temperatura ozračja presega 30 stopinj Celzija oziroma je nižja od 16 stopinj Celzija, in sicer v dejavnostih, za katere še noben predpis ne določa omejitev? Gre za transportna sredstva, ki se uporabljajo zunaj podjetja; pri pridobivanju mineralov in nekovin v ekstraktivni industriji; na ribiških čolnih in na poljih, v gozdovih in na podobnih zemljiščih, ki tvorijo del kmetijskega ali gozdarskega podjetja, in ležijo stran od zgradb delodajalca.

Naš program izrecno naslavlja podnebne spremembe in njihov vpliv na zdravje ter delovne pogoje. Podnebna in okoljska odpornost je eden naših stebrov. Zaščita delavcev pred ekstremnimi temperaturami je nujna, saj podnebne spremembe to področje še dodatno zaostrejo. V okviru krepitev podnebne odpornosti ter pristopa "zdravje v vse politike" bomo podprli ustrezno **zakonodajno ureditev zaščite delavcev pri delu na prostem v ekstremnih temperaturnih pogojih,** vključno z vsemi dejavnostmi, ki doslej niso bile regulirane: transport, ekstraktivna industrija, ribištvo, kmetijstvo in gozdarstvo. Delavci v teh panogah morajo imeti pravico do prilagojenih pogojev dela, obveznih odmorov in ustrezne opreme.

Ali bi glasovali za sprejem direktive EU in slovenskega predpisa za obvladovanje stresa in drugih psihosocialnih tveganj na delovnem mestu?

Da. Zdravje je več kot odsotnost bolezni, vključuje namreč tudi duševno zdravje in dobro počutje na delovnem mestu. Naš program zagovarja **celovit pristop k zdravju** ("zdravje v vse politike") in izboljšanje delovnih pogojev. Psihosocialna tveganja na delovnem mestu so resen izziv sodobne

družbe in jih je treba nasloviti z ustrezno zakonodajo. Podpiramo sprejem takšne direktive in njen prenos v slovensko zakonodajo. To je del našega razumevanja, da varnost in zdravje pri delu nista le fizični, temveč tudi psihosocialni kategoriji.

Stanovanjsko področje

Kaj boste storili glede stanovanjske krize, ki je posledica tega, da se je Slovenija po osamosvojitvi odpovedala – vsaj do nedavnega – aktivni javni stanovanjski politiki in s stanovanjskim zakonom privatizirala velik delež takratnega stanovanjskega fonda? Kakšne ukrepe v zvezi s tem načrtujete?

Stanovanjska politika je ena naših strateških prioritet. **Stanovanja razumemo kot temelj demografske in socialne stabilnosti.** Načrtujemo:

- ☐ Državni program izgradnje stanovanjskih sosesk, ki bodo tipske, verižne gradnje na državnih zemljiščih po Sloveniji z vso pripadajočo infrastrukturo (vrtci, šole, zdravstveni domovi).
- ☐ Dunajski model socialnih najemnih stanovanj in gradnja javnega najemnega fonda z dolgoročnimi najemnimi razmerji.
- ☐ Državno shemo najemnih stanovanj z možnostjo odkupa preko stroškovne najemnine.
- ☐ Mrežo dostopnih najemnih stanovanj za vse mlade, ne glede na družinski status, z jasnimi merili (npr. višina dohodka) in dolgoročnimi najemnimi pogodbami.
- ☐ Prenovo zakonodaje na področju urejanja najemnih razmerij ter zaščita tako najemodajalcev kot najemnikov in spodbude za sklepanje dolgoročnih najemnih razmerij.
- ☐ Raznoliko strukturo stanovanj v novih soseskah (garsonjere, 1-s, 2-s, 3-sobna) za skupnost generacij, ne zgolj "enodružinske projekte".
- ☐ Program "prvo samostojno stanovanje" za manjše kakovostne enote v javnem fondu.

Ali potemtakem podpirate gradnjo javnih najemnih stanovanj? S kakšnimi ukrepi jo je po vašem treba okrepiti in pospešiti? Ali bi morala država pospešeno graditi tudi stanovanja za prodajo?

Da, **gradnja javnih najemnih stanovanj** je naša osrednja stanovanjska politika. Ukrepi za okrepitev in pospešitev:

- ✓ Javni najemni fond po dunajskem modelu z dolgoročnimi najemnimi razmerji, kjer je delež stanovanj namensko rezerviran za mlade (npr. začetni najemni segment).
- ✓ Državni program sosesk na javnih zemljiščih z vso pripadajočo infrastrukturo.
- ✓ Program "prvo samostojno stanovanje" s kakovostnimi manjšimi enotami v javnem fondu, primernimi za osamosvajanje.
- ✓ Polog kot akumulacija skozi najem (rent-to-own logika): del najemnine se šteje kot kopičenje pologa, po 3 do 7 letih omogočen prehod v odkup ali standardni kredit.
- ✓ Namensko varčevanje za polog ("stanovanjski varčevalni račun") z državno spodbudo (davčna olajšava).

Glede prodaje: da, državna shema najema z možnostjo odkupa preko stroškovne najemnine pomeni, da država posredno gradi tudi stanovanja, ki se lahko odkupijo, a najprej služijo kot dostopna najemna stanovanja.

Kdaj boste obdavčili nepremičnine in kakšen bo ta davek? Ali podpirate omejitve oziroma regulacijo višine stanovanjskih najemnin, in če da na kakšen način?

Premišljena, postopna in davčno nevtralna obdavčitev premoženja bo **del celovite davčne reforme**, ki jo bomo izvedli na podlagi celovite analize vseh obstoječih davkov in prispevkov na državni in

lokalni ravni. Konkretna oblika in racionalna višina davka bosta določeni na podlagi te analize, z jasnim ciljem razbremenitve dela in obremenitve premoženja, vendar ne bo visoka.

Glede regulacije najemnin: zagovarjamo prenovo zakonodaje na področju urejanja najemnih razmerij, ki bo zaščitila tako najemodajalce kot najemnike ter spodbudila sklepanje dolgoročnih najemnih razmerij. Javni najemni fond po dunajskem modelu bo s svojo obsežnostjo deloval kot stabilizator najemninskega trga, saj s tem posredno reguliramo tudi tržne najemnine, brez neposrednih posegov, ki lahko povzročijo nezaželene stranske učinke.

Sindikat upokoјencev Slovenije, ki je del Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, si že dalj časa prizadeva za državno sofinanciranje vgradnje dvigal v stanovanjske objekte? Ali boste poskrbeli za ureditev sistemskega sofinanciranja te možnosti oziroma, kako boste na splošno poskrbeli za večjo mobilnost starejših?

Naš program zagovarja **povečanje socialne vključenosti in aktivnega staranja ter dostopnost za vse generacije**. Za večjo mobilnost starejših bomo:

- ✧ Vzpostavljali medgeneracijske stanovanjske skupnosti in varovana stanovanja, ki bodo že v zasnovi prilagojena potrebam starejših.
- ✧ Investirali v posodobitev javnega potniškega prometa s prilagoditvami za osebe s posebnimi potrebami.
- ✧ Zagotavljali digitalno vključenost tudi starejšim.
- ✧ V okviru energetskih prenov in posodobitev stanovanjskega fonda bomo proučili in uredili tudi sistemsko sofinanciranje vgradnje dvigal v obstoječe stanovanjske objekte, saj je to ključen ukrep za samostojno bivanje starejših in zmanjšanje njihove izoliranosti.
- ✧ Uvedba hitrih linij javnega prevoza v večjih mestih ter boljše povezave med mesti in podeželjem bodo prav tako prispevale k mobilnosti starejših.

S spoštovanjem,

ekipa stranke Prerod - Stranke Vladimirja Prebiliča